

Sosiaalityön ammattikäytäntöjen kehittämisen areenat – kehittyvät yhteisöt ja kehittämissyksiköt

Synnöve Karvinen- Niinikoski
17.8.2005 Mikkeli



Motto:

**Luova, vastuullinen ja
aloitteellinen, rajojaylittävä
ammattillisuus ja
asiantuntijuus kehittämisen
ytimenä**

Kehittämissyksiköiden luonnehdinta

Kunta ja palvelurakenne –hankekokonaisuus?

työryhmämuistio 10.6.2005

- pysyvät rakenteet sosiaalihuollon kehittämistoiminnalle vrt. evo -rahoitus ja terveydenhuolto
- asiakaspalveluun ja -työhön kiinnittyminen: osaaminen, tuki, tutkimus ja opetus (käytännönopetus ja käytäntöihin kiinnittyvä tutkimus, sosiaalityön ja sosiaalialan asiantuntijuus?)
- kehittämissyksiköksi rakentaminen: tutkimus- ja kehittämisprosessit
- seudullisuus ja yhteistyörakenteet
- kehittämissyksikkötyypit: kehittämiskeskeinen, verkostomainen, erityispalvelukeskeinen, organisoitumis (yhteensovittamis?)malli

SOSIAALITYÖN ASIANTUNTIJUUS – JA KEHITTÄMISRAKENTEET

Konstikas sosiaalityö –kyselytutkimus syksy 2003, Helsingin
yliopisto, Yhteiskuntapolitiikan laitos, sosiaalityö

Synnöve Karvinen-Niinikoski, professori, hankkeen johtaja

Tutkijat:

Tero Meltti, Laura Yliruka, Jari Salonen,
Maria Tapola, Johanna Björkenheim



Konstikas –tutkimuksen tavoitteena selvittää:

- **Millaista on sosiaalityöntekijöiden asiantuntijuus ja millaisia ovat sosiaalityön organisaatioiden asiantuntijuuden kehittymistä koskevat rakenteet?**
- **Millaisina sosiaalityöntekijät näkevät ja kokevat omat ja työyhteisönsä mahdollisuudet sekä tukirakenteet tiedonmuodostajina ja asiantuntijuuden tuottajina/asiantuntijoina?**
- **Minkälaisia ovat sosiaalityön tiedonmuodostuksen ja tiedontuotannon käytännöt ammatillisten työprosessien puitteissa?**

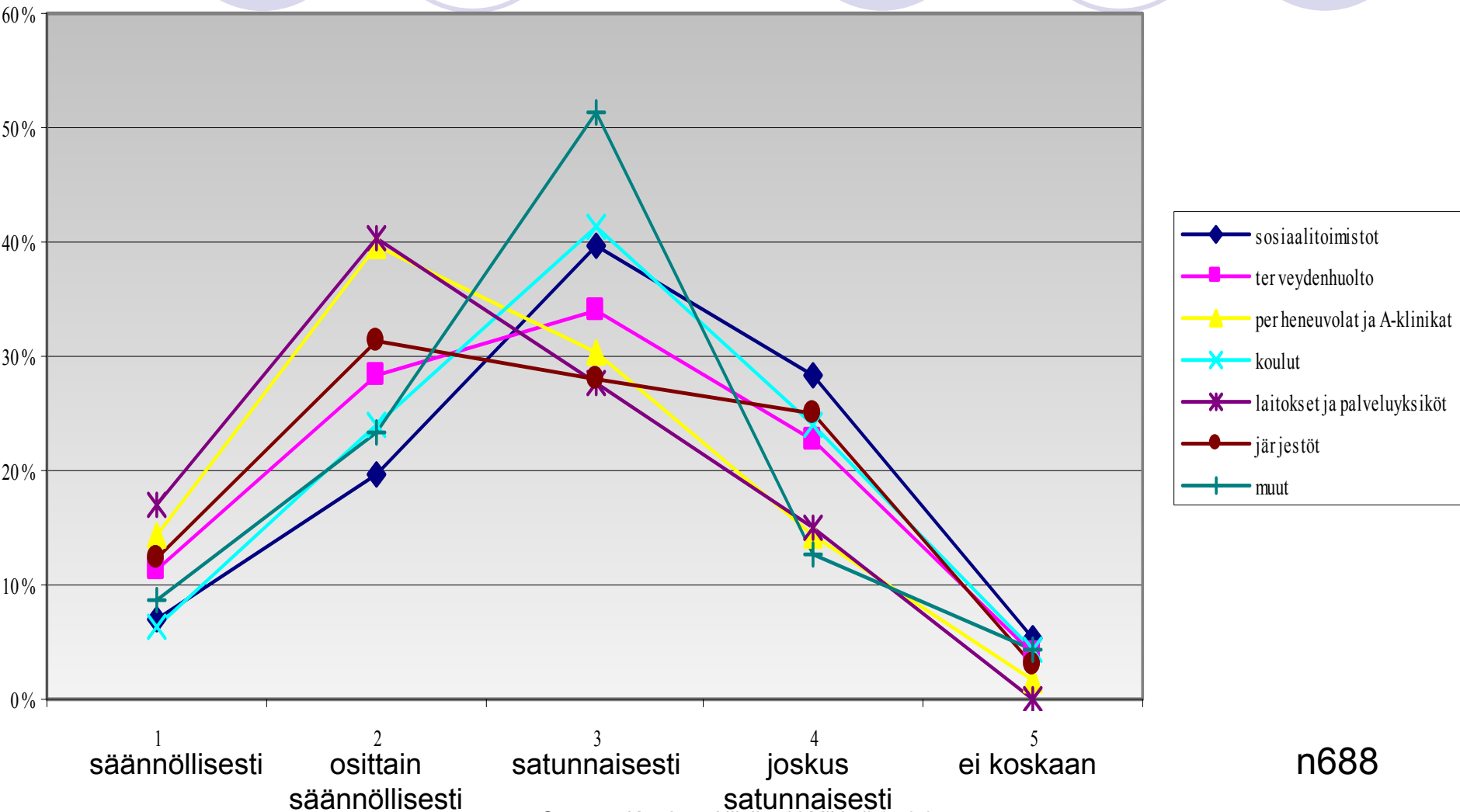
Tutkimuksen vastaajat

- Talentia ry:n jäsenrekisteristä sosiaalityöntekijän tai vastaavan ammattinimikkeeseen ilmoittaneet
- Suom. perusjoukko 3750, otos 1249 ja vastasi 563 henkeä (45,08%). vrt. v.2000 kaikki sosiaalityöntekijät 4650 (Kuntien...)
- Ruots. perusjoukko 333, otos kaikki ja vastasi 151 henkeä (45,3%).
- Katoanalyysi: vastanneet ja otos ominaisuuksiltaan linjassa.

Suomalainen sosiaalityöntekijä 1(2)

- on nainen (93,6% vastaajista)
- ja syntynyt ennen vuotta 1965 (74,4% vastaajista).
- on sosiaalityön maisteri (30 - 15 %)
- työskentelee muodollisesti pätevänä (81,6% vastaajista) sosiaalityöntekijänä
- kuusikkokaupungissa tai kaupunkimaisessa kunnassa (70,3% vastaajista)
- kunnan tai kuntaliiton (89,3% vastaajista) palkollisena tehden sosiaalityötä,

Kehittämintensiteetti ja työpaikka



Synnöve Karvinen-Niinikoski Mikkeli 15.8.05

POHDINTAA/Konstikas –kyselyn alustavat tulokset

- **Kehittämisilmapiirin erot alueittain, organisaatioiden koon ja toiminnan kohteen mukaan: sosiaalitoimiston jumbosija**
 - **Kehittämisilmaston 'top-down' –luonne: työhuoneen autonomia vs vaikuttamismahdollisuuksien puute**
 - **Urakehityksen kriittiset sukupolvet: 1960- ja 1970 –luvulla syntyneiden, korkeastikoulutettujen jaksamisen, osaamisen ja ammatti-identiteetin ongelmat vs. motivoituneisuus ja urakehitysnäkymät**
- ⇒ **Välittävien kehittämisareenoiden/foorumeiden ja rakenteiden tarve**
- ⇒ **Yksilöllisesti motivoivien urakehitysnäkymien luominen verkostoituvassa asiantuntija/palvelurakenteessa**
- ⇒ **Ammattikäytäntöjen ”menetelmällistäminen”**

SOSIAALITYÖN TUTKIMUKSELLINEN KEHITTÄMINEN



- **sosiaalityön ammatillisen kohteen ja tutkimuksen kohteen jäsentyminen: eko-psyko-sosiaalinen näkökulma**
- **heterogeeninen tiedontuottamisen malli**
- **refleksiivinen metodologia**
- **käytäntösuhteen uudelleen jäsentyminen: käytäntötutkimus**
- **tieteenalan kehitys: kaksinkertainen ammatillistuminen**
- **hallinnolliset intressit: hallinta/hallittavuus/governance**

Sosiaalityön käytäntötutkimus

- **Ns. käytäntösuhteen uudelleen käsitteellistäminen -> hierarkkisuuudesta kumppanuuteen ja avoimeen asiantuntijuuteen**
- **Uusi kirja: *Satka, Mirja & Karvinen, Synnöve & Nylund, Marianne & Hoikkala, Susanna (2005) (toim.) Sosiaalityön käytäntötutkimus. Helsinki: Palmenia-kustannus.***

ASiantuntijuuden ja tiedontuotannon käännö

- **Avoin, kontekstuaalinen, neuvotteleva ja rajojaylittävä asiantuntijuus (Eräsaari 2004)**
- **Käytäntötutkimus ja innovatiivinen/kriittinen tiedontuotanto (Shaw 2005; Satka ym. 2005)**
- **Tietopoliittinen modernisaatio (EBP ja systemaattiset tietokatsaukset)**
- **Tieteenalakohtaisuudesta (mode1) inklusiiviseen tiedonmuodostukseen (mode2) (Gibbons & al. 2004)**
(Fisher 2005; Rajavaara 2005)

SOSIAALITYÖN TUTKIMUKSELLINEN OHJELMA 1(3)

Janis Fook: What professionals need from research: beyond evidence-based practice (Hki 02/2005) (Millaista tutkimusta käytäntöön?):

- **Joustavaa, moniulotteista, eriytyvää, toimintayhteyksissään rakentuvaa, kontekstuaalista, osallistavaa tutkimusta**
- **Vastuullisen ammatillisuuden tutkimusohjelma**
- **Käytäntötutkimus:**
 - **tunnistaa sen kuinka sosiaalityöntekijät luovat ja kehittävät tietoa omasta käytännöstään**
 - **tekee näkyväksi sen kuinka sosiaalityöntekijät voivat pitää kiinni arvopohjastaan ja missiostaan**
 - **tuottaa legitimaatiota ammattikäytännöille**
- **Käytäntöjen laatu ja kehittäminen**

SOSIAALITYÖN TUTKIMUKSELLINEN OHJELMA 2(3)

Ian Shaw: Practitioner research: evidence or critique. BrJSW
forthcoming. (Käytäntötutkimus: näyttöä vai kriittisyyttä?)

- **Kriittisesti rakentava suhde
sosiaalitieteisiin:
käyttäjänäkökulma;
tiedon hyödyntämisenäkökulma;
sovellettavuuden näkökulma;
metodologinen erityisyys;
alas alamaisuus- ylös
kansalaisasiantuntijuus;
käytännön tiedon vaativuus
pois polarisaatiosta tutkimuksen ja
käytännön yhteisyyteen**

- ***Suomalainen keskustelu:***
- ***Monisärmäinen sosiaalityö (1993);
Sosiaalityön tutkimus (2000) ja
Sosiaalityön käytäntötutkimus
(2005)***
- ***Janus; SosNet, FinSoc, STM, ym.***

Tietokäsityksellisen käännöksen/postmodernismin lupaukset ja vaatimukset

- **TULLA KUULLUKSI JA NÄHDYKSI**
- **TULLA OSALLISEKSI**
- **TULLA SUBJEKTIKSI**
- **TULLA KUMPPANIKSI**
- **TULLA VASTUULLISEKSI**
- **TULLA JOUSTAVAKSI**
- **TULLA LIIKKUVAKSI**

Professionaalisia lupauksia

- **Vastaus sosiaalityön moninaisuuteen, tilannesidonnaisuuteen l. kontekstuaalisuuteen**
- **Eettisesti vastuullinen sosiaalityö**
- **Luopuminen modernin profession piinasta**
- **Kriittinen reflektiivisyys ja valtaistavat käytännöt**
- **Hiljaisuuden kulttuurin murtaminen**
- **Elämänpoliittinen asiantuntemus ja sosiaalisesti merkittävä tiedontuotanto: sosiaaliset vaikutukset; sosiaalinen raportointi**



MUUTTUVA ASiantuntijuus 1(4)

- **MUUTTUVAT KÄSITYKSET TIEDON LUONTEESTA JA TUOTTAMISESTA**
- **EKSPERTIISIN JA PROFESSIOIDEN MUUTTUVA SUHDE**
- **UUSI SUHDE KOKEMUSTIETOOON TIEDONTUOTTAMISEN UUDENLAISET MEKANISMIT JA YHTEISÖT**



MUUTTUVA ASiantuntijuus 2 (4)

- **DIALOGISUUS, AVOIMUUS, NEUVOTELTAVUUS**
- **TOIMINTAYHTEYDESTÄ RIIPPUVA JA UUSI SUHDE KÄYTÄNTÖ- JA TUTKIMUSTIEDON VÄLILLÄ**
- **KÄYTÄNTÖ, MAALLIKKOUS JA KÄYTTÄJÄNAKÖKULMA ESIIN**
- **ERILAISET TIETOKÄSITYKSET/TIEDONTUOTTAMISEN TAVAT JA DIALOGISUUS TIEDONLUOMISESSA**



MUUTTUVA ASiantuntijuus 3(4)

- **ARKEEN KIINNITTYMINEN UUSI PIIRRE ASiantuntijuudessa; SOSIAALITYÖSSÄ PERINNE**
- **PERINTEISEN Tieteelliseen, PROFESSIONAASEMIIN JA JÄRJESTELMEN HIERARKKISUUTEEN NOJAUTUVAN ASiantuntijuuden KRIISI**
- **TIEDON JA TOTUUDEN KYSEENALAISTAMINEN**

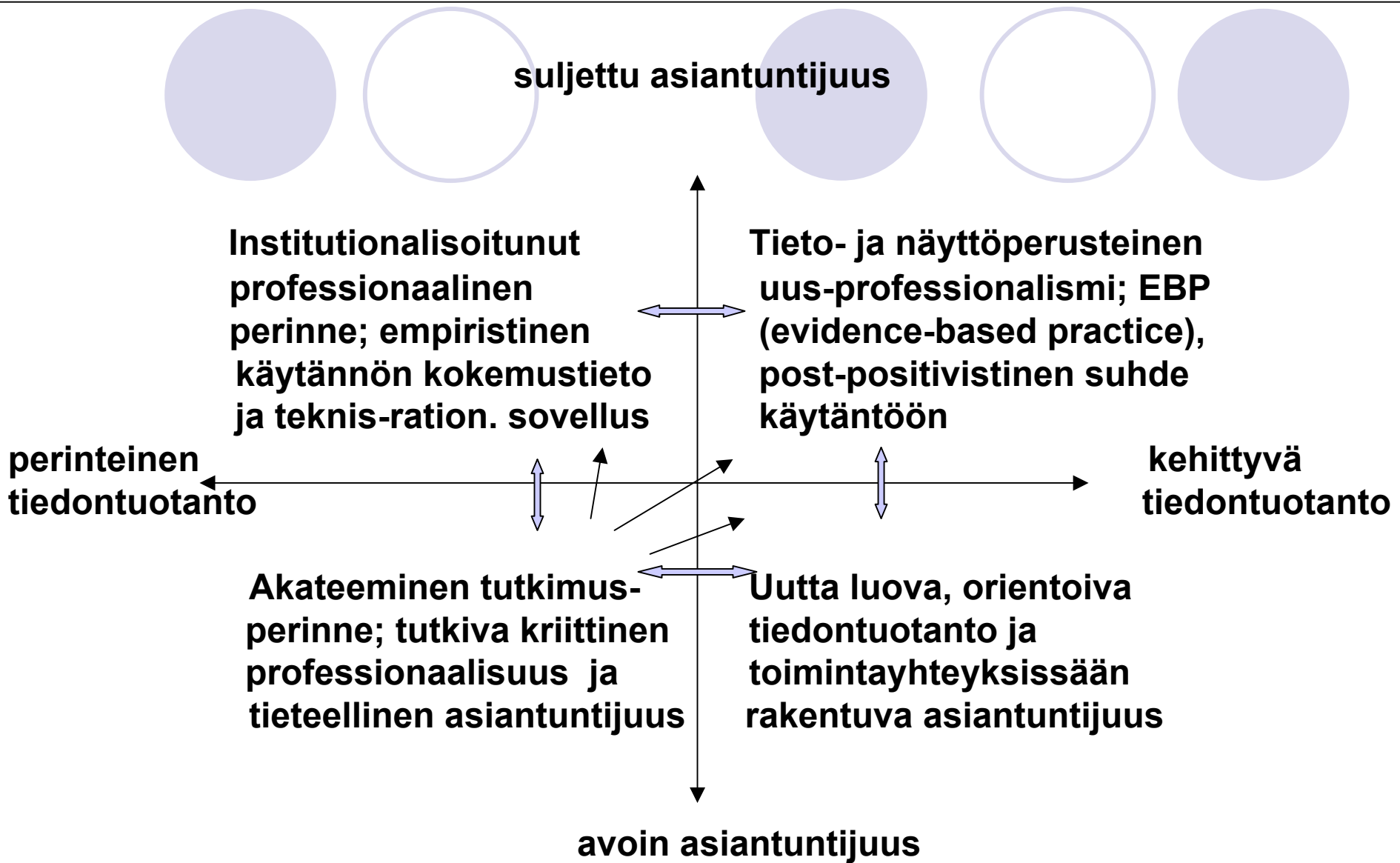


MUUTTUVA ASiantuntijuus 4(4)

- **TIEDONHANKINNASTA
TIEDONLUOMISEEN**
- **OPPIMISEN JA INNOVAATIOIDEN
KEHÄT TIEDONLUOMISESSA**
- **AVOIN VS SULJETTU; TULKITSEVA VS
LUOKITTAVA ASiantuntijuus
REFLEKSIIVINEN ASiantuntijuus**

ASiantuntijuuden ja tiedontuotannon jännitekenttä sosiaalityössä

- **HAASTE:** pystyttävä luomaan sellaiset tiedontuotannon rakenteet, joissa vahvaa ja kumuloituvaa tieteellistä näyttöä ja selitysmalleja tuottava tiedonmuodostus tavoittaa riittävän herkästi ammatti- ja elämäkäytännöissä rakentuvan tiedon ihmisten tarpeista, elämisen ehdoista ja tarvittavista sekä toimivista tuen ja palveluiden muodoista ja keinoista



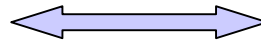
KUVIO 1. Sosiaalityön tiedontuotannon ja asiantuntijuuden kehityssuuntia

Synnöve Karvinen-Niinikoski Mikkeli 15.8.05

TIEDONMUODOSTUKSEN JA ASiantuntijuuden KEHITTÄMISEN PROSESSIT (Soveltaen: The process of knowledge generation and integrative processes of expertise; Hakkarainen ym. 2002; Hakkarainen ym. 2005 Tutkiva oppiminen. Porvoo: wsoy)

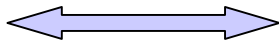
**MIELENSISÄINEN
(TUTKIMUSTIETOINEN)**

**ASiantuntijuus
YKSILÖLLISENÄ
TIEDONHANKINTANA JA
OMAKSUMISENA**

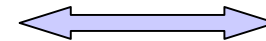


**OSALLISTUVA
(OPPIMISIMUINEN)**

**ASiantuntijuus
YHTEISÖLLISENÄ
OPPIMISENA JA
YHTEISTYÖNÄ**



**INNOVATIIVINEN
(KEHITTÄVÄ
TUTKIMUKSELLINEN))**



**ASiantuntijuus
TIEDONLUOMISENA JA
INNOVAATIONA**

Tiedon rakentuminen ammattikäytännöissä 1(3)

- tietomassat ja –lähteet ja tiedon tuottaminen ja tulkinta
- intuitio, kategorisointi, tulkintamallit
- refleksiivisyys, peilaaminen ja reflektio
- kuvaaminen, jäsenitys, käsitteellistäminen, hypoteesit, testaaminen
- arviointi, käsitteellistäminen, kerryttäminen

Tiedon rakentuminen ammattikäytännöissä 2(3)

- Havainnointi, kerryttäminen (dokumentointi)
- Prosessointi, pohtiminen
- Jäsentäminen, peilaaminen, jakaminen, arviointi
- Varannointi (dokumentointi), hyödyntäminen
- Mallintaminen, kokeilu
- Arviointi, testaaminen, näyttö
- Levitys, kerryttäminen

Tiedon rakentuminen ammattikäytännöissä 3(3)

- Kokemuksellinen oppiminen
- Ekspansiivinen oppiminen
- Asiantuntijuus asteittain etenevänä eli progressiivisena ongelmanratkaisuna
- Asiantuntijayhteisöt tiedon rakentamisen innovatiivisina yhteisöinä
- Moniammatillisuus ja –äänisyys
- Rajojen ylittäminen ja yhdessä uuden tiedon ja osaamisen luominen

KOLME TIEDONKÄYTÖN JA –LEVITYKSEN KULTTUURIA JA STRATEGIAA (SCIE –04)

- YKSITTÄINEN PROFESSIONAALINEN EKSPERTIISI (RESEARCH-BASED PRACTITIONER)
- SISÄÄNRAKENNETTU VALISTUNEISUUS (EMBEDDED RESEARCH MODEL)
- ORGANISATORINEN KEHITTYNEISYYS (ORGANISATIONAL EXCELLENCE)

Kehittämisyksiköt sosiaalityön tukena ja jäsentäjänä

- **pysyviä asiakastyön kehittämisen ja tuen rakenteita ja näiden rakenteiden luomista – ei ainoastaan hallinnollisia rakenteita**
- **asiakastyöhön kiinnittyvien ja käytännön toimijoiden reflektiomahdollisuuksien rakenteistaminen (kriittinen reflektiivisyys); myös käyttäjänäkökulma**
- **käytäntötutkimuksen rakenteiden luominen: resurssoitu yhteistyö yliopistojen ja alan ammattikorkeakoulujen kanssa**
- **vertaistuen ja –vertaisaktivoinnin rakenteistaminen: vastuullinen ammatillisuus verkostoituvissa palvelu- ja asiantuntijuus**
- **rajojen ylitys -agorat kokonaisvaltaisen palvelun tuottamiseksi ja osaamisen luomiseksi**

ASiantuntijuuden ja tiedontuotannon jännitekenttä sosiaalityössä

- **HAASTE:** pystyttävä luomaan sellaiset tiedontuotannon rakenteet, joissa vahvaa ja kumuloituvaa tieteellistä näyttöä ja selitysmalleja tuottava tiedonmuodostus tavoittaa riittävän herkästi ammatti- ja elämäntilanteissa rakentuvan tiedon ihmisten tarpeista, elämisen ehdoista ja tarvittavista sekä toimivista tuen ja palveluiden muodoista ja keinoista